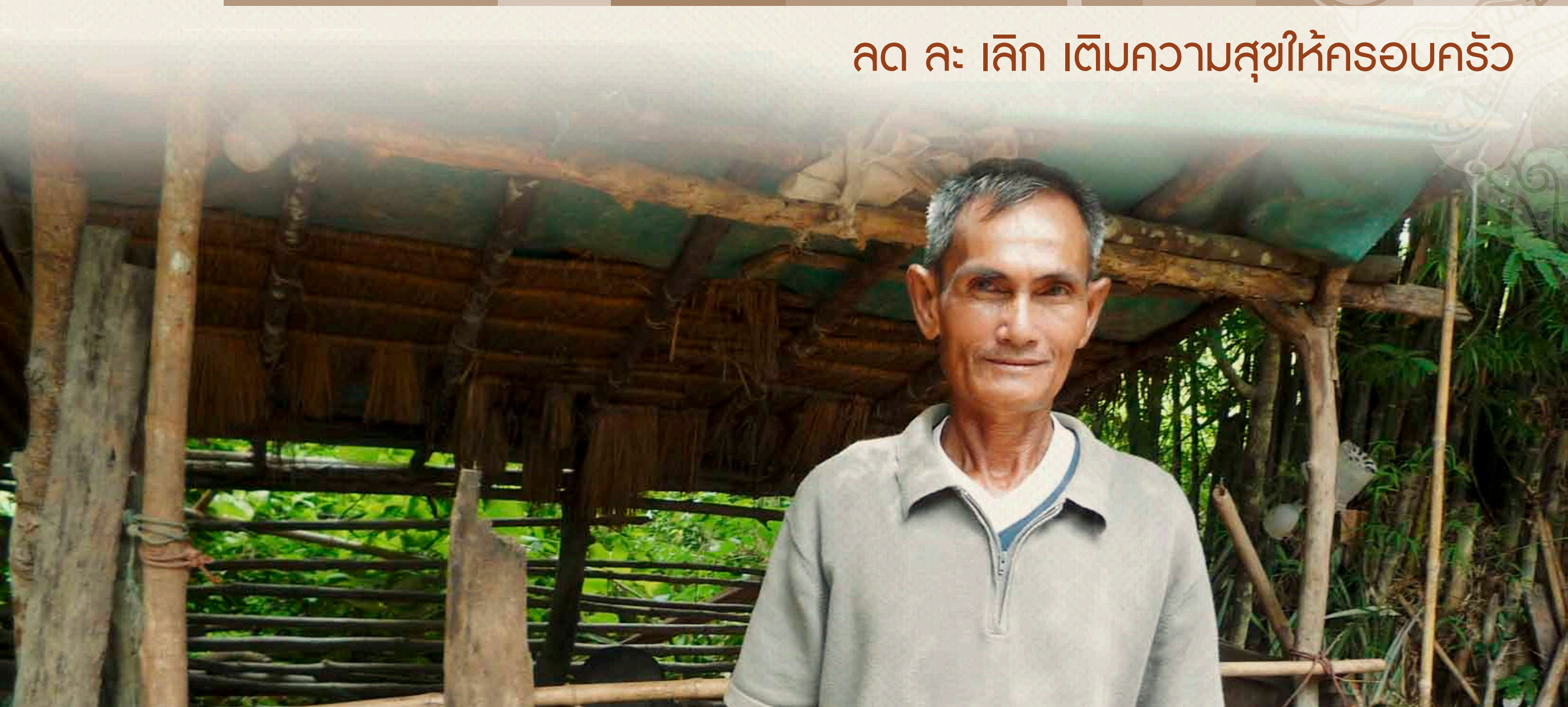

ตำบลหนามแท่ง

อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ลด ละ เลิก เติมความสุขให้ครอบครัว

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๗ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๔ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๒ แผนที่ความรู้
- ๓๔ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๓๘ ภาคนวนก

นิยามความปลอดภัยของตำบลหนามแท่ง

"การดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับฐานะกำลังของตน

โดยเน้นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของครัวเรือน

สนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลง

วิถีคิดในการจัดการทรัพยากรรอบตัว

ตามความถนัดและเหมาะสมกับพื้นที่"

โมเดลหนามแท่ง : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

สร้างความเข้าใจ คัดเลือกคนร่วมงาน
วางระบบการทำงาน

ใช้เครื่องมือ ข้อมูลเศรษฐกิจพลังงาน
ครัวเรือน บัญชีครัวเรือนให้
ครัวเรือนพอเพียงอาสาวิเคราะห์ตัวตน
ค้นหาทางออกเพื่อแก้ปัญหา

พัฒนาทักษะความรู้บุคลากรและกลุ่ม
เป้าหมายโดยคิดค้นวางแผนงาน
วิถีพอเพียงร่วมกัน

ติดตามสรุปบทเรียนและพัฒนากลไกใน
การขับเคลื่อนงาน

ประสานงานภาคีสร้างเครือข่ายช่วย
สนับสนุนการทำงานร่วมกัน

สภาพ แวดล้อม

ชื่อของตำบลหนามแท่ง ตั้งตามต้นไม้ที่ชื่อว่า ต้นหนามแท่ง ที่เกิดในป่าโคยทั่วไป ลักษณะต้นไม้หนามแหลมคมคล้ายเข็มเย็บผ้า มีลูกสีเหลือง ในสมัยก่อนใช้เป็นน้ำยาซักผ้า ตำบลหนามแท่งประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านมีกลุ่มคนที่เป็นสายเครือญาติเดียวกัน มีเนื้อที่ตำบลทั้งหมด ๒๕๖,๒๕๐ ไร่ มีจำนวนครัวเรือนประมาณ ๒,๐๐๐ ครัวเรือน ประชากรประมาณ ๘,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ยางพาราและทำสวนผสมผสาน มีอาชีพรองในการเก็บหาของป่าขายและทำงานรับจ้างในจังหวัดอื่น

ด้วยสภาพพื้นที่ตำบลหนามแท่งอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงลูกฟูกหรือลูกคลื่น ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำโขงมีทิวเขาสลับซับซ้อนที่ต่อเนื่องจากภูเขาพนมดงรัก สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินร่วนปนดินเหนียวและหิน ปราภฏทุ่งหญ้าสลับป่าโปร่งโดยทั่วไป

ความเป็นมา

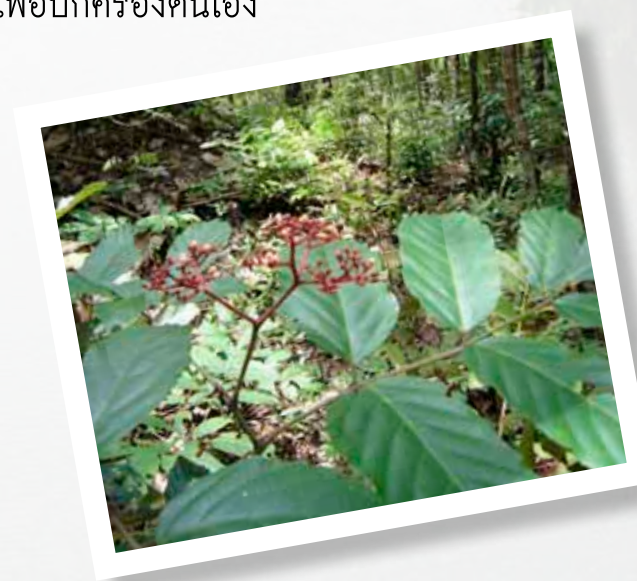
ตำบลหนามแท่งเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างเมืองหรืออำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจเรียกได้ว่ามีพัฒนาการในการก่อตั้งชุมชนจนเป็นเขตการปกครองแบบเมืองร่วมกัน โดยสามารถแบ่งเป็นยุคของพัฒนาการได้ ดังนี้

ยุคการตั้งถิ่นฐาน

ในยุคนี้แต่ละหมู่บ้านของตำบลหนามแท่งต่างมีเรื่องเล่าในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนที่แตกต่างกัน อย่างบ้านนาคอ มีกลุ่มบรรพบุรุษเดิมอพยพมาจากมณฑลทลวงคั้ง กววงไสของจีนซึ่งใช้แพเป็นพาหนะในการเดินทางมาค้าขาย เมื่อแพแตกได้ขึ้นท่าที่หอพระกา ที่บ้านทุ่งนาเมือง ต่อมาได้ย้ายจากบ้านท่าทุ่งนาเมืองมาตั้งอยู่ที่บ้านนาคอ ชุมชนคงมาจากบ้านกง (บ้านเก่าบ้านนาคอ) โดยมาจับจองเพื่อทำไร่นาเพราะเห็นว่าเป็นพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางพืชพันธุ์และพันธุ์สัตว์ มีความเหมาะสมแก่การจับจองก่อตั้งเป็นชุมชน ชุมชนบ้านซาด ก่อตั้งขึ้นโดยมีพรานล่าสัตว์พร้อมผู้ติดตามจากหมู่บ้านนาโพธิ์กลางเข้ามาล่าสัตว์ในบริเวณบ้านซาด

ยุคการสร้างบ้านแปลงเมือง

อำเภอศรีเมืองใหม่ เดิมชื่ออำเภอโขงเจียม มีการปกครองตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๒๔ ต่อมาทางราชการได้ย้ายแขวงโขงเจียมจากปากแซง (อำเภอเขมราฐในปัจจุบัน) ไปตั้งที่ทำการใหม่ที่บ้านนาคอ ตำบลหนามแท่ง อ.ศรีเมืองใหม่ ส่วนตำบลหนามแท่งมีพัฒนาการร่วมคือชุมชนบ้านไร่ศรีสุข หมู่ที่ ๑๒ ซึ่งเดิมขึ้นตรงกับบ้านซาด หมู่ที่ ๓ เริ่มมีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานพอประชากรมากขึ้นจึงได้ทำเรื่องขอแยกหมู่บ้านเพื่อปกครองตนเอง

ยุคแห่งการพัฒนาพื้นที่

ด้วยในพื้นที่คำบลหนามแท่งอยู่ติดกับตะเข็บชายแดนไทย-ลาว ทำให้หน่วยงานรักษาความมั่นคงของประเทศต้องเข้าประจำการในพื้นที่พร้อมพัฒนาชุมชนร่วมกับคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร ที่เข้ามาในพื้นที่เพื่อส่งเสริมและฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ให้กับชุมชน นอกจากนี้ยังร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ของกรมอุทยานแห่งชาติส่งเสริมการจัดการดูแลรักษาป่า โดยการสร้างอาชีพเสริมแทนการใช้ทรัพยากรป่าไม้ ขณะเดียวกันมูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต (Nature Care) ได้เข้ามาดำเนินงานพัฒนาร่วมกับชุมชนในคำบลหนามแท่ง โดยเริ่มจากการส่งเสริมการจัดการป่าของชุมชน มีเป้าหมายในการรักษาสิงแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ PDI เข้ามาส่งเสริมในเรื่องของการรวมกลุ่มอาชีพ องค์การบริหารส่วนคำบลหนามแท่งที่ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการสร้างรายได้เสริมเป็นต้น การส่งเสริมอาชีพจากหลายหน่วยงานนั้น

เป็นเพราะประชากรในเขตคำบลหนามแท่งยากจนและอยู่ในพื้นที่ตามแนวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ทำให้ทุกหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ร่วมมือกันในการส่งเสริมเรื่องอาชีพแก่ประชากรและสร้างรูปแบบการพึ่งตนเองให้กับสมาชิก เช่น การรวมกลุ่มเพื่อจัดการป่าไม้ในรูปแบบของป่าครอบครัว การรวมกลุ่มอาชีพตัดเย็บ กลุ่มทอผ้า การเพาะพันธุ์กล้วยไม้ป่า เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ยังคงมีการส่งเสริมมาจนถึงปัจจุบัน

■ กุณตำบล

ตำบลหนามแท่งมีทุนตำบลที่สำคัญ โดยสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้านประกอบด้วย

การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาในเรื่องทักษะอาชีพให้กับชุมชน เนื่องจากประชากรในตำบล หนามแท่งมีอาชีพหลักในด้านการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกยางพารา และการทำสวนผสมผสาน และมีอาชีพรองในการเก็บหาของป่าขาย แนวทางการพัฒนาจึง เป็นการทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชุมชนในการพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ด้วยการ "การหาอยู่หากิน" ซึ่งมาพร้อมข้อจำกัดด้านพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ที่มาพร้อมกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยวของเกษตรกรในปัจจุบัน

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานในเรื่องวิถีชีวิตของคนในตำบลที่มีการพึ่งพาทรัพยากรเป็นหลัก การพัฒนาจึงมุ่งเน้นให้เกิดการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เป็นกิจกรรมที่เกิดรูปธรรมในการจัดการตนเองตามแนววิถีพอเพียง คือ "ป่าครอบครัว" ซึ่งถือเป็นงานที่สร้างทางเลือกและเป็นแนวทางต่อเนื่องจากการจัดการป่าชุมชนของเครือข่ายป่าดงนาทาม เริ่มต้นด้วยการทำงานกับชุมชนรอบอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ทำให้เห็นว่าวิถีชุมชนมีการพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ โดยการเก็บหาของป่าเพื่อหาอยู่หากิน และในส่วนที่ไม่มีพื้นที่การเกษตรยังคงต้องใช้ป่าในการเก็บหาของป่าเพื่อขายและแลกเปลี่ยน เช่น น้ำผึ้งแลกข้าว เป็นต้น หรือการมีพื้นที่ทางการเกษตรที่จำกัดต่อการเพาะปลูกทำให้พื้นที่สำหรับหากินส่วนใหญ่จึงเป็นพื้นที่ป่า แนวทางการจัดการป่าจึงเกิดขึ้นด้วยกระบวนการทำงานร่วมกันของชาวบ้าน องค์กรเอกชนและรัฐ เพื่อให้เกิดการจัดการป่าชุมชนโดยมีหมู่บ้านในตำบลหนามแท่งที่เป็นสมาชิกเครือข่ายป่าดงนาทาม 💧

ก้าวถัดไป

ด้วยความพอเพียง

ตำบลหนามแท่ง เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับรางวัลโลกสีเขียว เข้าร่วมโครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๒ จากการที่ ศิริสิทธิ์ จรุงศรี ผู้ประสานงานโครงการป่าครอบครัว เป็นผู้นำเสนอพื้นที่ต่อโครงการฯ โดยเห็นว่าเป้าหมายโครงการฯ และความต้องการของพื้นที่มีความสอดคล้องกัน และการเรียนรู้ร่วม สร้างระหว่างการเข้าร่วมโครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๔ นับเป็นช่วงที่จังหวะก้าวอย่างมีสิ่งๆที่สร้างให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แม้ในช่วงระยะเวลาอันสั้นแต่สิ่งที่ชุมชนได้เก็บเกี่ยวระหว่างทางได้สร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนและโครงการฯ ก้าวไปพร้อมๆ กัน 💧

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลหนองไถ่

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายชาญ สนิล

คณะกรรมการฝ่าย
บริหารแผนงานกิจกรรม

นายประสงค์ มีไชย
นายอำนาจ วงษ์ละคร
นายรัง กลางเมือง

คณะกรรมการฝ่าย
การเงินและบัญชี

นายหนูกร วงษ์ละคร
นายคำเนิน เชิดชัย
นายเฉลิม คำประสงค์
นายทวี ศรีบุญ
นายสุคใจ แสงใบ
นางสาวรุ่งทิพย์ เจริญวงศ์
นางสาวยุพา แสงเขตต์

คณะกรรมการฝ่าย
ติดตามและประเมินผล

นายฉลาด จำปาดอก
นายสำลี คำหงษา

คณะกรรมการฝ่าย
จัดซื้อและจัดจ้าง

นายสมพร สุทธิประภา
นายนอย กลางเมือง
นางพัชรี นพราช
นายสาคร อุปถัมป์

การขับเคลื่อนงานของตำบลหนามแท่งในระยะแรก มีการเปลี่ยนแปลงและจัดปรับระบบกลไกการขับเคลื่อนงาน ที่มาจากหลายสาเหตุ เช่น จากความใหม่ของโครงการฯ ที่อยู่ในช่วงเริ่มต้น การปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ประจำตำบล การปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ประจำภาค การปรับเปลี่ยนประธาน คำนึงโครงการฯ รวมถึงสถานการณ์ทางการเมืองของท้องถิ่น ทำให้ทั้งชุมชนและโครงการฯ ต้องเรียนรู้ที่จะดำเนินการให้การทำงานสามารถผ่านไปได้กับทุกสถานะที่เกิดขึ้น เรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งชุมชนและเจ้าหน้าที่โครงการฯ ตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งเกิดการปรับตัวที่สามารถทำให้กลไกการขับเคลื่อนงานสามารถดำเนินงานอย่างชัดเจนขึ้น

การทำงานของคณะกรรมการโครงการฯ แบ่งผู้รับผิดชอบแผนงานตามความสมัครใจและความสนใจที่ตรงกับทักษะและความต้องการของแต่ละคน รวมถึงการสร้างเวทีให้มีการรับรู้ร่วมกันในระบบบริหารจัดการทางการเงิน ตลอดจนการจัดเตรียมแผนงานก่อนการดำเนินกิจกรรม การติดตามงาน การสรุปบทเรียน แต่ละกิจกรรมในวงเล็กๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้คณะกรรมการโครงการฯ เกิดการเรียนรู้และร่วมผลักดันโครงการฯ กันอย่างจริงจัง

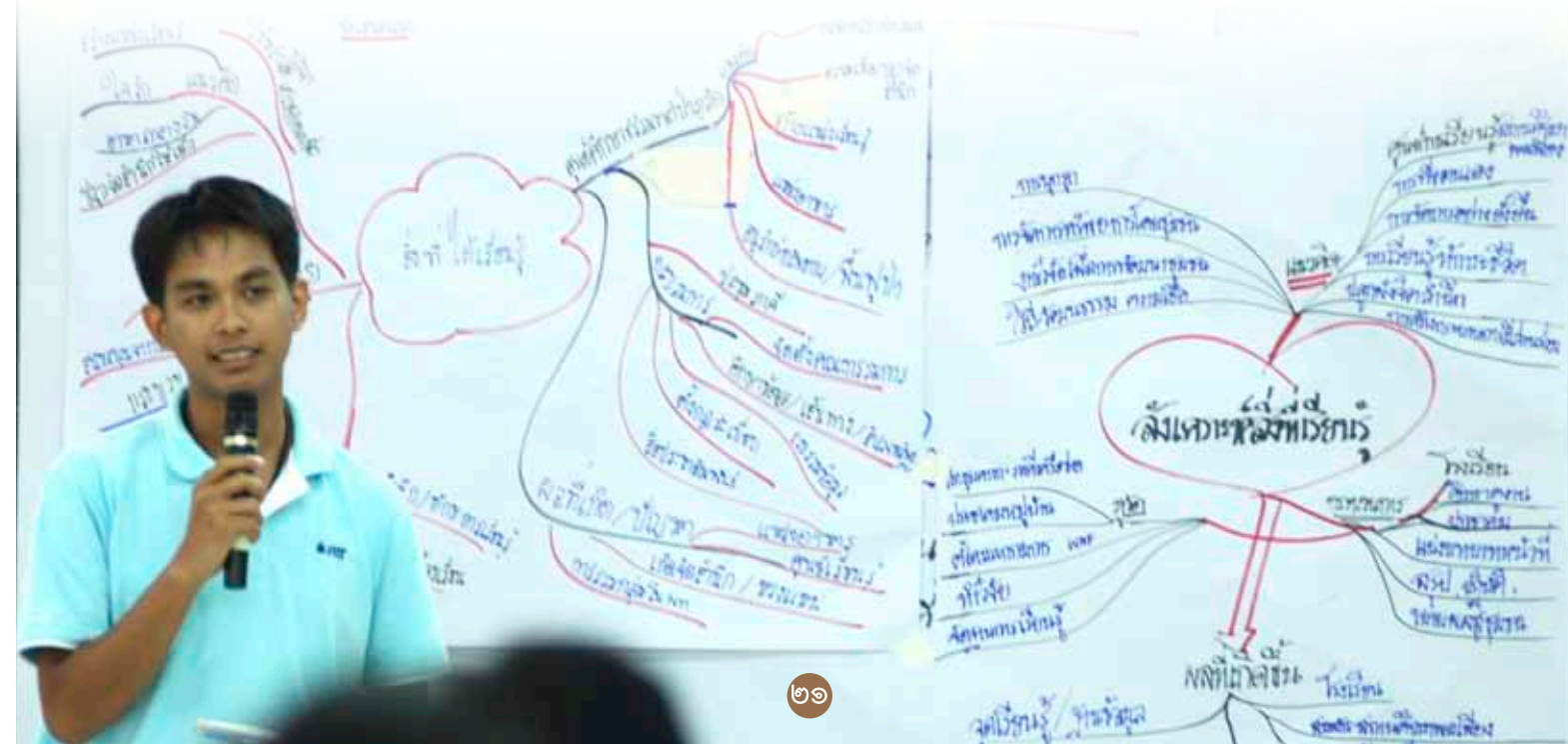
ทีมงานภาคสนาม ปตท.

ในการทำงานขับเคลื่อนงานโครงการฯ ทีมงานภาคสนาม ปตท. เป็นเหมือนตัวแทนของโครงการฯ ทำงานเชื่อมประสาน ทำงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่ อันประกอบไปด้วย ที่ปรึกษาภาค เจ้าหน้าที่ประจำภาค เจ้าหน้าที่ประจำตำบล ดังนี้

ที่ปรึกษาภาค เป็นผู้ดูแลงานในเชิงนโยบายแต่มีส่วนช่วยให้คำแนะนำในการคลี่คลาย แก้ไขปัญหาทางงานในพื้นที่

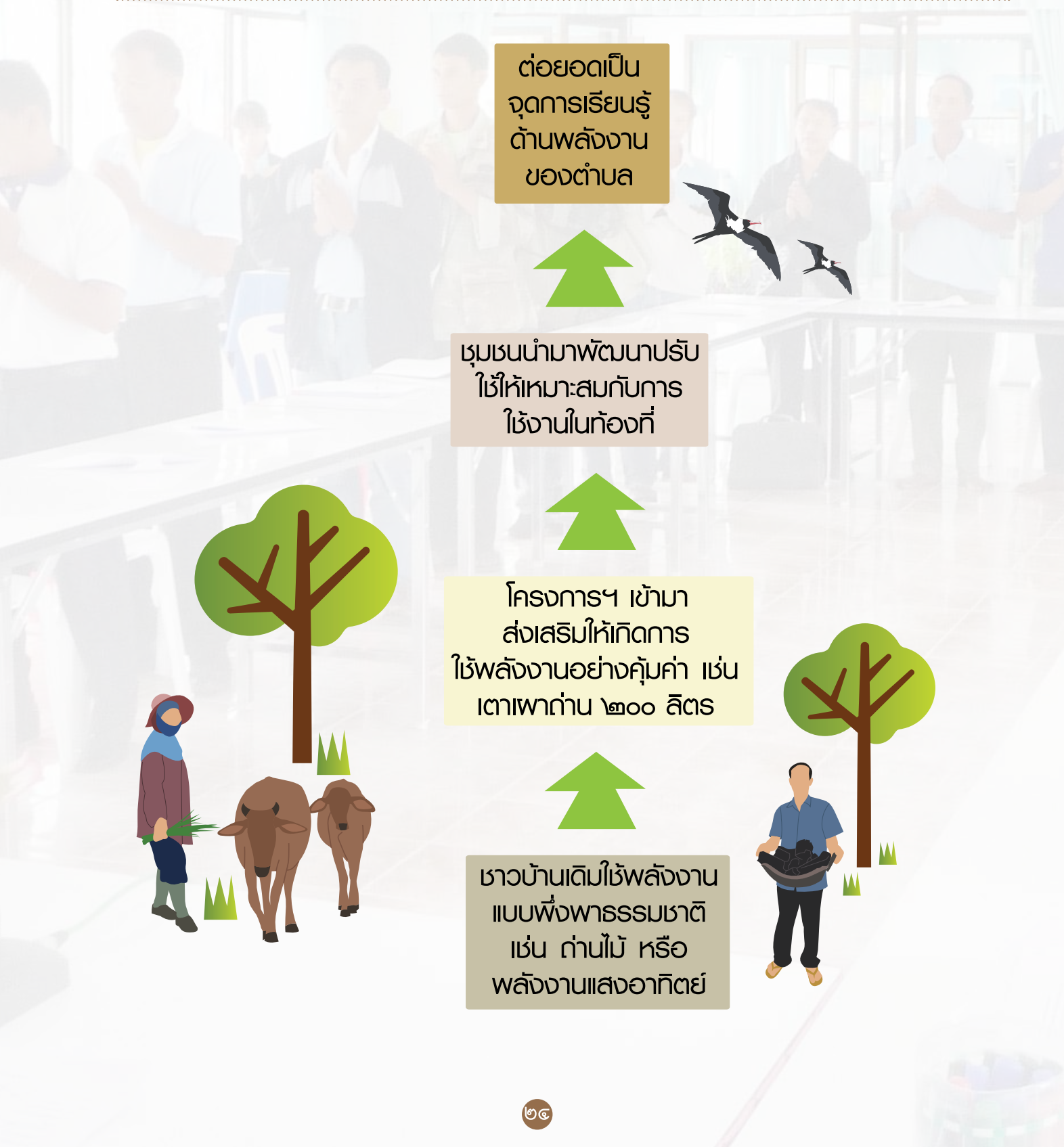
เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีบทบาทในการคลี่คลายระบบการบริหารจัดการของตำบล โดยเฉพาะระบบเอกสารการเงินและบัญชี และสร้างกระบวนการให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนงานโครงการฯ ให้ดำเนินการได้ต่อเนื่อง

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล มีบทบาทหน้าที่ในการประสานเชื่อมโยงการทำงานระหว่างส่วนต่างๆ และคอยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และขับเคลื่อนงานในชุมชน

รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ พลังงานชุมชน

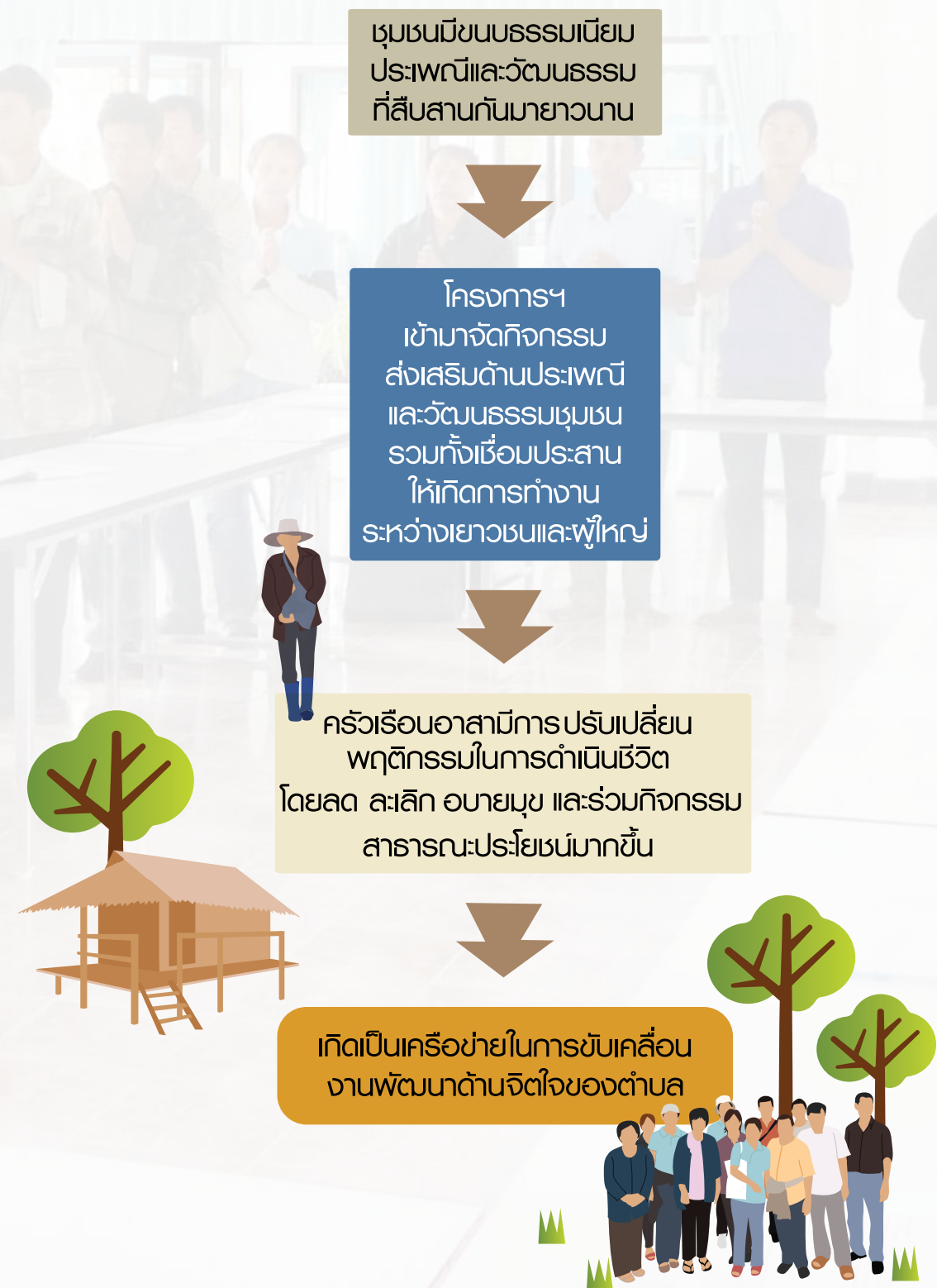
ตำบลหนามแท่ง มีหมู่บ้านที่มีสภาพทางกายภาพแตกต่างจากหมู่บ้านอื่นๆ คือ บ้านโหนดนาม ซึ่งเป็นชุมชนบนภูเขา ไม่ได้ใช้ไฟฟ้าที่ผลิตจากหน่วยการผลิตของการไฟฟ้าฯ เหมือนกับประชาชนทั่วไป แต่ใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางทหาร ด้วยความซับซ้อนของเทคโนโลยีการดูแลรักษาจึงเกินกำลังความสามารถของชาวบ้าน ดังนั้นโครงการฯ จึงทำหน้าที่เชื่อมประสานความร่วมมือให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีการสนับสนุนและดูแล

โครงการฯ ได้เข้าไปสนับสนุนด้านการฝึกอบรมเผ่าถ่านด้วยถัง ๒๐๐ ลิตร ทำให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาจำนวน ๑๗ ครัวเรือนได้ผลิตถ่านใช้เอง และมีการพัฒนาเทคนิคการคิดตั้งเตาและการเผาให้สะดวกและเหมาะสมกับทักษะของคน นอกจากนี้ ครัวเรือนต้นแบบยังสามารถถ่ายทอดวิธีการผลิตถ่านด้วยถัง ๒๐๐ ลิตรให้กับเพื่อนบ้านที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมได้อีกด้วย โดยเฉพาะที่บ้านนาทอยหมู่ ๗ นั้นตั้งเตาเผาถ่านด้วยถัง ๒๐๐ ลิตร ไว้ที่วัด ซึ่งมีการหมุนเวียนของครัวเรือนพอเพียง

อาสา ไปใช้เตาร่วมกัน ถือว่าเป็นการใช้เตาได้คุ้มค่าเลยทีเดียว ผลลัพธ์เชิงรูปธรรมที่เกิดขึ้นระดับตำบลจากการฝึกฝนทักษะการเผาถ่านด้วยถัง ๒๐๐ ลิตร และมีการถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่นๆ ทำให้เกิดวิทยากรประจำจุดเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการอบรมปั้นเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงที่อยู่บริเวณเดียวกัน ทำให้เริ่มมีการรวมตัวของผู้นิยมปั้นเตาหุงต้มซึ่งผ่านการอบรมจนสามารถปั้นเตาได้จำนวน ๑๐ คน และจุดนี้เองจึงเป็นจุดเรียนรู้ด้านพลังงานของชุมชนอีก ๑ จุด ของตำบลหนามแท่ง

พัฒนาจิตใจ

ตำบลหนามแท่ง ยังคงมีการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม การร่วมแรงร่วมใจทำบุญร่วมกันในวันสำคัญๆ ยังคงมีเรื่อยมา การเข้าไปช่วยเสริม กิจกรรมในงานบุญประเพณีของโครงการฯ เช่น งานเนาสรงน้ำพระของตำบล รวมถึงการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานและเป็นการดูแลสังคมร่วมกัน โดยผ่านกิจกรรมรวมพลคนลคละเล็กอบายมุขตำบลหนามแท่ง โดยการประชาคมและ เชิญชวนให้เกิดการรวมตัวของผู้ที่สนใจในด้านนี้ ส่งผลให้มีผู้สนใจเข้าร่วม กิจกรรมทั้ง ๘ หมู่บ้าน และเกิดผลในระดับต่างๆ

โครงการฯ ยังได้เชื่อมประสานการทำงานกับโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนมีโอกาส เรียนรู้แนวทางวิถีพอเพียงโดยการชักชวนเข้ามาช่วยงานโครงการฯ ในเวทีต่างๆ เช่น เวทีประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการเวทีอบรมนักจัดการความรู้ชุมชนและ การศึกษาคุณงามความดีพอเพียง รวมถึงมีการจัดค่ายเยาวชน ซึ่งเป็นค่ายที่มีกระบวนการ ให้เยาวชนได้สร้างความสัมพันธ์ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้ตามจุดเรียนรู้วิถี พอเพียงในตำบล จัดทำแผนงานพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้ใหญ่ และเกิดเยาวชนอาสาสมัคร เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ด้วย

รูปธรรมความสำเร็จของขับเคลื่อนงานด้านพัฒนาจิตใจ ทำให้ครัวเรือนพอเพียง อาสาสมัครปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลด ละ อบายมุข ร่วมกิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ของชุมชน เช่น ทำความสะอาดพัฒนาบ้านเรือน ถนนสาธารณะ ร่วมงานบุญ ประเพณีต่างๆ และพัฒนาตนเองจนได้รับการยอมรับจากตำบลให้เป็นคนต้นแบบ ลคละเล็กอบายมุข ส่วนในระดับตำบลเกิดการประชาคมงดเหล้าและการพนัน ซึ่งได้ทำการประชาคมทั้ง ๘ หมู่บ้านให้การยอมรับในกิจกรรมนี้ มีผู้สมัครเข้าร่วมเครือข่ายคนลด ละเลิก อบายมุขตำบลหนามแท่ง จำนวน ๒๕๐ คน และเกิดแผนงานใน การทำงานร่วมกันระหว่างเยาวชนและผู้ใหญ่ในตำบล

สิ่งแวดล้อมและสุขภาวะ

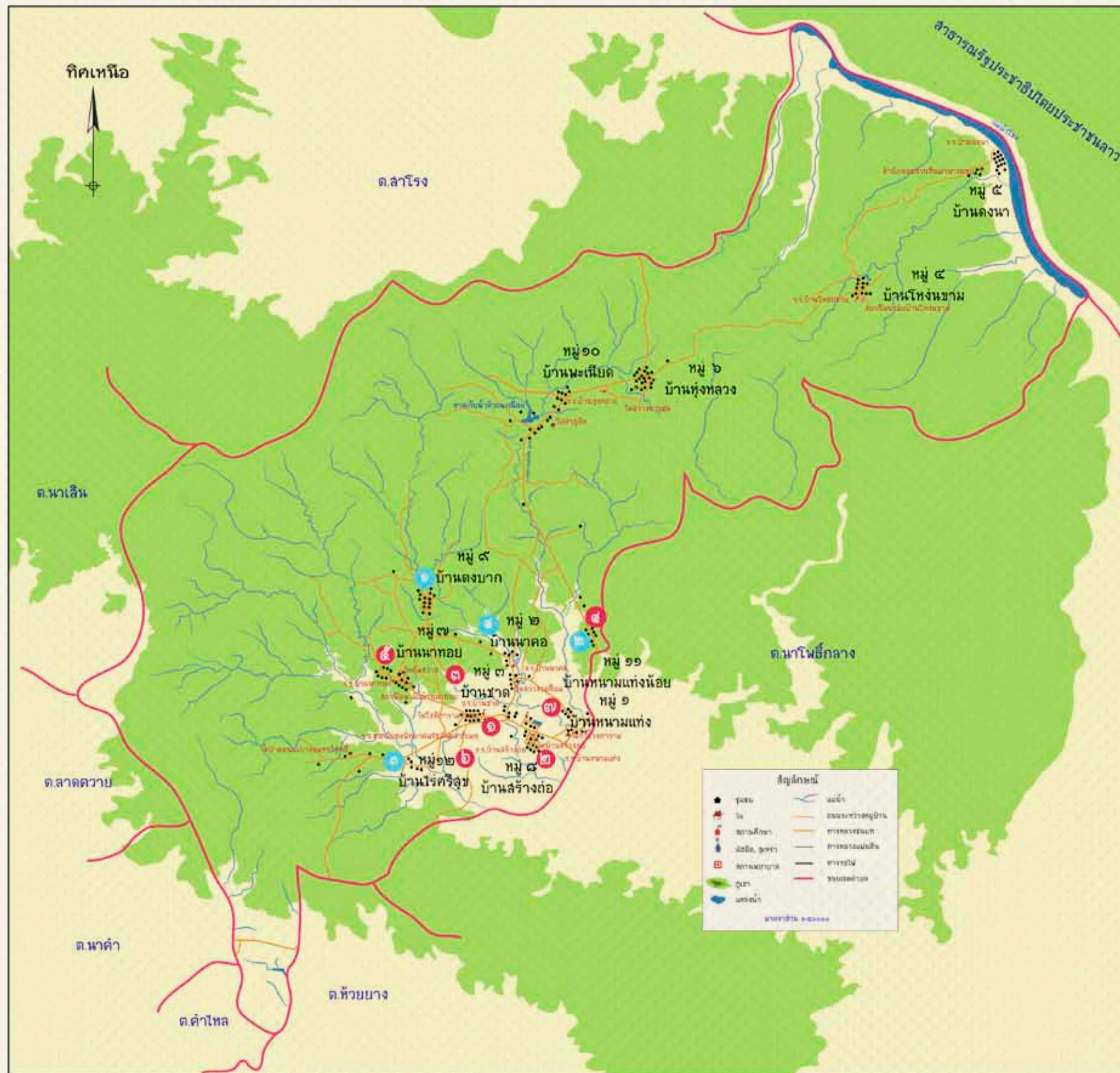

จากวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่มีการบริโภคที่เปลี่ยนไปตาม กระแสของสังคม สิ่งที่ถูกนำเข้ามาในชุมชนบางอย่างเริ่มสร้างให้เกิดปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน โดยเฉพาะเรื่อง ขยะชุมชน

เพื่อให้เกิดการจัดการขยะของชุมชน จึงมีกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดไว้ในแผน ของตำบลคือ กิจกรรมวิจัยไต่บ้านการจัดการขยะครัวเรือนเพื่อพัฒนาไปสู่การ จัดการขยะชุมชน ซึ่งบ้านซาค หมู่ ๓ เป็นหมู่บ้านที่รับผิดชอบดำเนินกิจกรรม นี้ ซึ่งมีกระบวนการในการศึกษาข้อมูลของขยะครัวเรือน การหาแนวทาง การจัดการ การศึกษาชุมชน จากกระบวนการดังกล่าวมีคณะทำงาน ชุคเล็กซึ่งมาจากกลไกคณะกรรมการร่วมดำเนินกิจกรรมด้วย จากการ ดำเนินงานทำให้เกิดอาสาสมัคร ๒๐ คน ได้ศึกษาเรียนรู้การจัดการขยะ ครัวเรือนอย่างเป็นระบบ และสมาชิกครัวเรือนพอเพียงอาสา รวมถึงครัวเรือน อื่นๆ อีก ๖๐ คนได้ร่วมเรียนรู้ในการจัดการขยะด้วย นอกจากนั้น ยังมีการ คัดแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรมเด่นชัดใน ๓ หมู่บ้านคือ บ้านนาคอ บ้านคงปาก และบ้านซาค ทั้งนี้พบว่าประเด็นการจัดการขยะ รวมถึงการดูแลสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน เป็นประเด็นที่ผู้นำท้องถิ่นคือองค์การบริหารส่วน ตำบล ผู้นำท้องที่คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหันมาแท่ง ตระหนักและเห็นความสำคัญ ซึ่งมีแนวโน้มที่ จะนำเข้าไปเป็นแผนในการพัฒนาท้องถิ่นของ ตำบลหันมาแท่งต่อไปและเป็นแผนสอดคล้องกับ นโยบายของจังหวัดอีกด้วย 💧

■ แผนที่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลหนามแท่ง

ครัวเรือนต้นแบบวิถีพอเพียง

- ๑ นายฉลองชัย บัณฑิตย์
- ๒ นายแถม จันทร์จริง
- ๓ นายลำปาง บุตรคำ
- ๔ นายวัง กลางเมือง

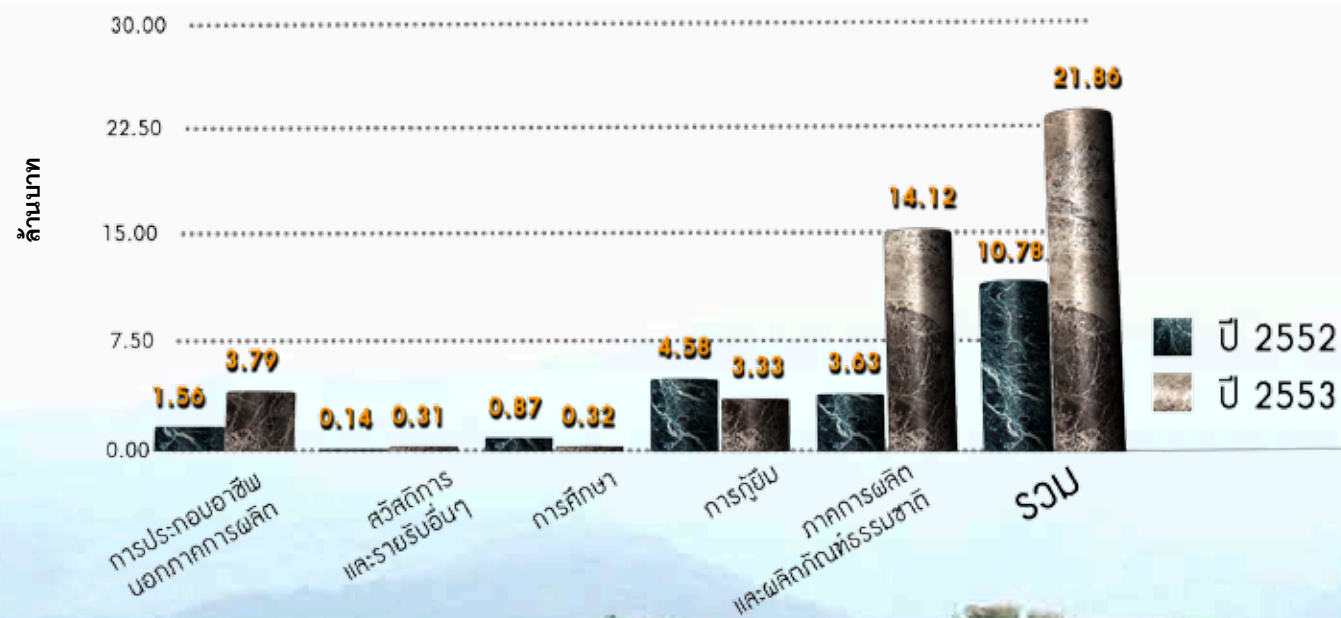
จุดเรียนรู้

- ๑ จุดเรียนรู้การจัดการขยะชุมชน
- ๒ จุดเรียนรู้ชุมชนพอเพียงต้นแบบ
- ๓ จุดเรียนรู้ป่าครอบครัว
- ๔ จุดเรียนรู้ป่าชุมชน บ้านหนามแท่งน้อย
- ๕ จุดเรียนรู้พลังงาน
- ๖ จุดเรียนรู้สวนสมุนไพร
- ๗ ศูนย์การเรียนรู้ตำบลวิถีพอเพียง

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

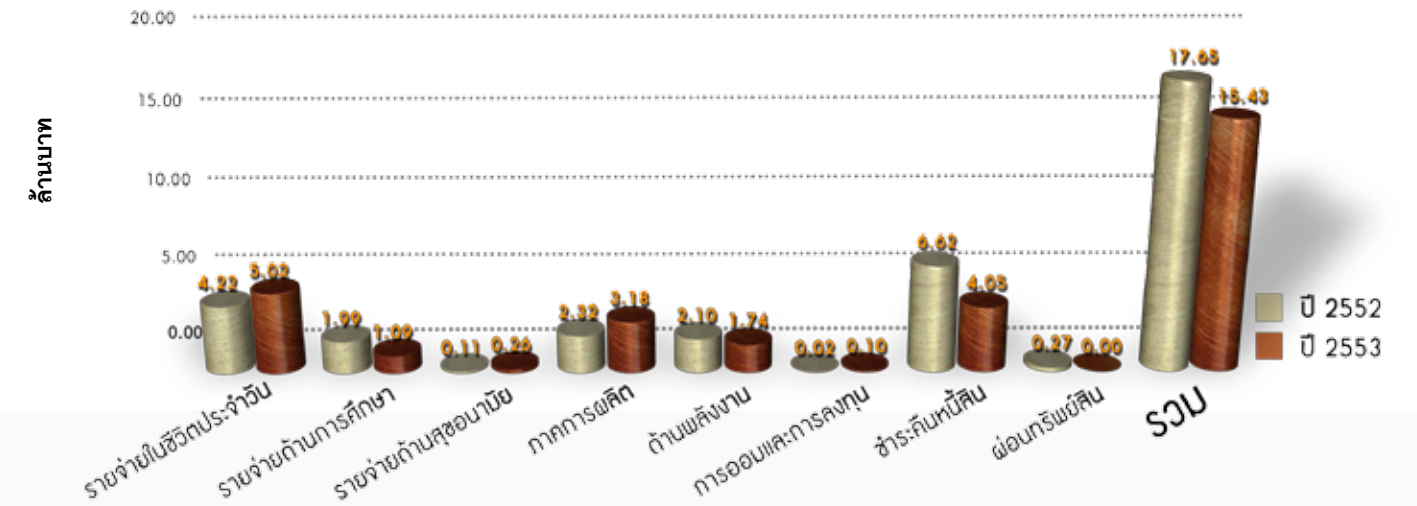
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้น ๑๑.๐๘ ล้านบาท คิดเป็น ๑๐๓ % ของรายรับรวมปี ๒๕๕๒ รายรับเพิ่มขึ้น มากที่สุด มาจากภาคการผลิตและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เพิ่มขึ้น ๑๐.๔๘ ล้านบาท ดังแผนภูมิ ๑

แผนภูมิ ๑ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

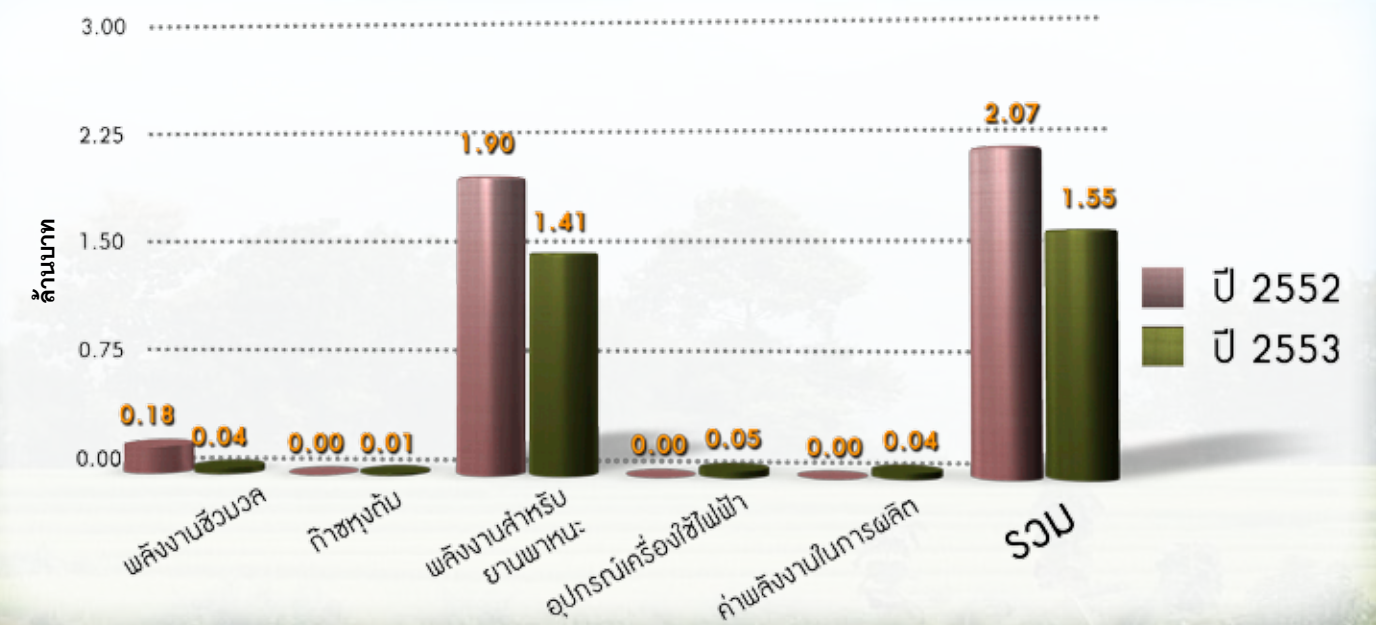
รายจ่ายรวมปี ๒๕๕๓ ลดลง ๒.๒๒ ล้านบาท คิดเป็น ๑๓% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมากที่สุด มาจากชำระค่าน้ำประปาและการศึกษา ลดลง ๒.๕๗ และ ๐.๕๐ ล้านบาท ตามลำดับ ดังแผนภูมิ ๒

แผนภูมิ ๒ เปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

รายจ่ายด้านพลังงานรวมปี ๒๕๕๓ ลดลง ๐.๕๒ ล้านบาท คิดเป็น ๒๕% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมาจากพลังงานสำหรับยานพาหนะ และพลังงานชีวมวล ลดลง ๐.๔๘ และ ๐.๑๔ ล้านบาท ตามลำดับ

แผนภูมิ ๓ เปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายด้านพลังงานรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลหนามแท่งลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๑๖๒,๑๕๒ กิโลกรัม จากกิจกรรม
การปลูกต้นไม้ กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยอินทรีย์ และการแปรรูป
ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อย
ปลูกต้นไม้	121,800
คัดแยกขยะ	6,767
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	108
การทำปุ๋ยอินทรีย์	5,030
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	28,447
รวม	162,152

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

วัง กลางเมือง ต้นแบบวิถีพอเพียง

"...ผมเป็นคนซื้อร้าน ซื้อร้านไปขอผักขอหญ้าผู้อื่น บ่ต้องซื้อ บ่ต้องหา พออยู่พอกิน อยากกินยังกะปลูก ไผ่อยากได้กะมาเอา บ่ได้ขาย ปลูกให้ผู้อื่นกินนำ เขาบ่อยากมาขอ เขากะปลูกเองเขา... เฮ้อคือยังให้ ประสบผลสำเร็จ ครอบครัวต้องเข้าใจ ถ้าแม่บ้านบ่เอานำเฮ้อยังกะบ่ ประสบผลสำเร็จ..."

"ซื้อร้าน" เป็นภาษาอีสานหมายถึง "ซื้อเกี่ยว" เป็นที่มาของเรื่องราว คนต้นแบบอย่าง วัง กลางเมือง ที่เข้ามาเป็นสมาชิกหรือครัวเรือนพอเพียง อาสาตั้งแต่แรกเริ่มโครงการฯ และเป็นคณะกรรมการโครงการฯ ช่วย ขับเคลื่อนงานในตำบลอย่างแข็งขัน ส่วนที่บอกว่าเขาเป็นคนซื้อร้านนั้นก็เพราะว่า เมื่อก่อน วัง กลางเมือง เคยไปขอเก็บผักกับเพื่อนบ้านเป็นประจำ พอบ่อยๆ เข้ารู้สึกเกรงใจเพื่อนบ้าน จึงนึกได้ว่า "เราก็มีสองมือ สองเท้าเหมือนกัน ทำไมเราจะปลูกไม่ได้" จึงเริ่มหาผักผลไม้มาปลูกไว้ บริเวณบ้านนาชนิดใดใครอยากได้ก็มาเก็บเอาได้ ไม่หวง ไม่นำไปขาย มีแต่แจก วัง กลางเมือง เป็นคนต้นแบบที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ สิ่งใหม่ที่ตนเองเห็นแล้วว่าสามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้ สามารถพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองได้ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเพิ่มเติมของเดิมที่ตนเองมีอยู่จนได้เป็นเกษตรกร ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงของกรมพัฒนาที่ดิน ในปี พ.ศ.๒๕๕๘

ฉลอง บัณฑิตย์ เก็บขยะมาพัฒนา

"ผีบ้า" โดยทั่วไปอาจมีความหมายเชิงลบซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีอาการทางประสาท แต่ในความหมายของนักพัฒนาที่ให้คำนิยามใหม่ของ "ผีบ้า" ในทางบวกคือ เป็นผู้มีวิถีชีวิตไม่เหมือนคนทั่วไปในสังคมของระบบทุนนิยมคือ มีวิถีชีวิตพึ่งพิงตนเองหรืออยู่อย่างพอเพียง อย่าง ฉลอง บัณฑิตย์ ชาวบ้านคง บากที่ในอดีตเป็นนักเลงไม่เอาถ่าน คี๋มเหล้า สูบบุหรี่ จนได้ฟังวิทยุที่เล่าถึงการพึ่งตนเองอย่างพอเพียงในวันหนึ่ง แล้วหวนคิดถึงชีวิตของตนเอง ฉลอง บัณฑิตย์ จึงเปลี่ยนแปลงตัวเอง หันมาเก็บเศษขยะมาขาย เช่น ขวดแก้ว พลาสติก ถุง กระดาษ นำมาคัดแยกประเภท เก็บเศษใบไม้ กิ่งไม้ หรือต้นไม้ที่ตายแล้ว กลับมาหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพผสมกับมูลวัว หมู ไก่ แถมยังนำกิ่งมาสร้างเป็นประติมากรรมศิลปะภายในบริเวณบ้านด้วย

ดำเนิน เชิดชัย ผู้นำรักธรรมชาติ

"ไม่คีมเหล้า มีเวลาให้งานเต็มที ชาวบ้านก็รัก มีอะไรที่ชาวบ้านเดือดร้อนช่วยหมด ไม่ว่างานเล็กหรือใหญ่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็เป็นนักพัฒนา หากเราไม่ทำก่อนก็ไม่รู้จะมีผู้นำไปทำไม ผู้นำต้องทำตัวเป็นแบบอย่าง บอกให้ชาวบ้านเลิกคีมเหล้า หากผู้นำยังคีมอยู่ ใครที่โทษเขาจะให้ความเคารพนับถือ..."

ดำเนิน เป็นคนบ้านสร้างถ่อ พ่อแม่มีอาชีพทำนาและทำไร่เลื่อนลอยและหาของป่ามากินมาใช้ชีวิตจึงผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติมาตั้งแต่เกิด ช่วงวัยรุ่นเคยไปทำงานขายแรงงานในเมืองหลวง แต่กลับพบกับความทุกข์จนต้องหนีกลับมาบ้าน มีครอบครัวและใช้ชีวิตเรียบง่าย มีป่าให้ใช้ไม้หาของป่ากิน ได้ทุกฤดูกาล จนกระทั่งมาเป็นผู้นำชุมชนในตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแทนพี่ชาย ทำให้ได้เข้าร่วมเวทีเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมในงานพัฒนาจากภาคีที่หลากหลาย โดยเฉพาะโครงการป่าครอบครัวที่มีแนวคิดที่ว่า "ป่าครอบครัวใช้ได้ด้วยตัวเอง" ทำให้ดำเนินตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างป่าไม้ และเมื่อเข้าร่วมโครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ดำเนินยังสนใจและต้องการให้พี่น้องในชุมชนเข้าถึงความพอเพียง เพราะคิดว่าหากเห็นญาติพี่น้องและคนในชุมชนมีความสุขแล้ว ตนเองก็มีความสุขตามไปด้วย

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

- ๑. นางเลียน แกมวงศ์
- ๒. นางวาสนา มะโนวรรณ
- ๓. นายทวี ศรีละเลิศ
- ๔. นายโสภา แกมวงศ์
- ๕. นายบัวทอง แสงเขตต์
- ๖. นายริน กลางเมือง
- ๗. นางศรีไวย์ ศรีลาเลิศ
- ๘. นางอรรณณ เจียรนัย
- ๙. นายวัง กลางเมือง
- ๑๐. นายสมหมาย หอมนาม
- ๑๑. นายสงวน วงษ์ละคร
- ๑๒. นายประเสริฐ ศรีลาเลิศ
- ๑๓. นายบุญกั้ง กลางเมือง
- ๑๔. นายริน กลางเมือง
- ๑๕. นายณัฐพล เจียรนัย
- ๑๖. นางหนูเลียม ศรีละเลิศ
- ๑๗. นางปทุมทอง ทองทัพ
- ๑๘. นางเต็มจิตร จันทรสุข
- ๑๙. นายสมถิ่น จันทรสุข
- ๒๐. นายสิทธิ ไชยสาร
- ๒๑. นางเรียม แสงเขตต์
- ๒๒. นางเพ็ญ แสงใบ
- ๒๓. นายเจนพล ทมาศแก้ง
- ๒๔. นางอำไพ ศรีลาเลิศ
- ๒๕. นายอร่าม แม้นสิงห์
- ๒๖. นายบุญยัง ยุพโคตร
- ๒๗. นางอำพร ช่วยสุข
- ๒๘. นายอำนวย วงศ์ละคร
- ๒๙. นางกิงกาญจน์ โมะศรี
- ๓๐. นายประเสริฐ แท่งหิน

- ๓๑. นายสำลี ใจทัก
- ๓๒. นางพัชรี นพราช
- ๓๓. นายอินดา อุปถัมภ์
- ๓๔. นายสำลี ศิริลักษณ์
- ๓๕. นายสีกา สีลาเลิศ
- ๓๖. นายสำลี คำหงษา
- ๓๗. นายชาลี ไชยรัตน์
- ๓๘. นายคี่ พวงมี
- ๓๙. นายสมพงศ์ เพ็ญพักร์
- ๔๐. นายไพศักร หอมชื่น
- ๔๑. นางจุมบาน จันทรจริง
- ๔๒. นายชื่น จันธิวัตร
- ๔๓. นายสาย อินทร์ทอง
- ๔๔. นางบังอร เรืองเนตร
- ๔๕. นางสาวยุพา แสงเขตต์
- ๔๖. นายทองคำ เชิดชัย
- ๔๗. นายบุญตา ชื่นชม
- ๔๘. นางสาววิลาวัลย์ โมะศรี
- ๔๙. นางสาวไกรวรรณ แสงเขตต์
- ๕๐. นางสาวปิยรัตน์ เพ็ญพักร์
- ๕๑. นายสมจิต จันทรสุข
- ๕๒. นางทองสาย บัวจุม
- ๕๓. นายประยูร จันทรสุข
- ๕๔. นายสมพิษ จินาร์คน์
- ๕๕. นายหนูกร วงษ์ละคร
- ๕๖. นายสุคใจ แสงใบ
- ๕๗. นายฉลวย ช่วยสุข
- ๕๘. นายอำคา จันทรสุข
- ๕๙. นายบุญมี สาธุพันธ์
- ๖๐. นายสนอง ศรีลาเลิศ

- ๖๑. นายบัวลี บัวจุม
- ๖๒. นายบุญมา เนานาน
- ๖๓. นายสมพร จันทรจริง
- ๖๔. นายคำเนิน เชิดชัย
- ๖๕. นายศิริสิทธิ์ จุญศรี
- ๖๖. นายณรงค์ จันทรจริง
- ๖๗. นายทองแดง เชิดชัย
- ๖๘. นายทองคำ โคตรเมือง
- ๖๙. นายคำสังข์ ไชยสาร
- ๗๐. นายนอย กลางเมือง
- ๗๑. นายอำพร โมะศรี
- ๗๒. นายบุญเลิศ โคตรเมือง
- ๗๓. นายสุพรชัย พรหมสุนิทร
- ๗๔. นายทองพูล จันทรสุข
- ๗๕. นายสัญญา เหมาะาคี
- ๗๖. นายประพัฒน์ บุคำ
- ๗๗. นางสาวรุ่งทิพย์ เฉวียงวงศ์
- ๗๘. นางคำแปลง มีไชย
- ๗๙. นายกล้าหาญ โคตรเมือง
- ๘๐. นายประเสริฐ แยมพุม
- ๘๑. นายประสงค์ มีไชย
- ๘๒. นายบุญจันทร์ เจียรนัย
- ๘๓. นายประยงค์ บุคำ
- ๘๔. นายจำเนียร คงทน
- ๘๕. นายจำลอง บัณฑิตย์
- ๘๖. นายสมพร แสงใบ
- ๘๗. นางคำพร แสงใบ
- ๘๘. นายปริญญา พันธุ์ฝ้าย
- ๘๙. นายวันทอง บัณฑิตย์
- ๙๐. นายเสาร์ กลางเมือง

- ๙๑. นายฉลองชัย บัณฑิตย์
- ๙๒. นายสมาน จันทรสุข
- ๙๓. นายกิตติพงษ์ บางสวนหลวง
- ๙๔. นายสุรียา นนทะใส
- ๙๕. นายสว่าง แท่งหิน
- ๙๖. นายทวี ศรีบุญ
- ๙๗. นายชาญ สนิล
- ๙๘. นายคำพูล นามบุตร
- ๙๙. นายสีทอง ศาสตราชัย
- ๑๐๐. นายทองสุข จันทรจริง
- ๑๐๑. นายฉลาด จำปาคอก

- ๑๐๒. นายสมศรี อุปถัมภ์
- ๑๐๓. นายแถม จันทรจริง
- ๑๐๔. นายสาคร อุปถัมภ์
- ๑๐๕. นายสมบูรณ์ วิชาชัย
- ๑๐๖. นายสุวรรณ บุญชม
- ๑๐๗. นายธงชัย จันทรประชู
- ๑๐๘. นายสมพร สุทธิประภา
- ๑๐๙. นายถนอม คำประสงค์
- ๑๑๐. นางลำพูน วารินทร์
- ๑๑๑. นายเสงี่ยม พรรณภาพ
- ๑๑๒. นายเพชร สยามมนต์

- ๑๑๓. นายจรัญ ทองเค็ม
- ๑๑๔. นายลำปาง บุตรคำ
- ๑๑๕. นางร่ำวงศ์ กุลชิน
- ๑๑๖. นางเข็มพร ทาทะสุทธิ
- ๑๑๗. นางทองวัน แนนอุคร
- ๑๑๘. นางไพจิตร เจริญผล
- ๑๑๙. นายอุทิศ บัวใหญ่
- ๑๒๐. นายทวี ไชยรัตน์
- ๑๒๑. นายภา สีสู่ระ
- ๑๒๒. นายเฉลิม คำประสงค์

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นายพลพัฒน์ ธานี
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวสุปราณี ทับสกุล
ที่ปรึกษาภาค	นายวีระ นิจุไทรรัตน์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com